

บทบรรณาธิการ

ภายใต้บริบทปัจจุบันที่ต้องเผชิญหน้ากับวิกฤตทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอย่างรวดเร็ว คณะสังคมศาสตร์และวารสารศาสตร์ ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 17 ในฐานะแหล่งความรู้สำคัญสำหรับการรองรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อสถานการณ์ (resilience) ต่อปรากฏการณ์โรคระบาดที่กล่าวไว้ในวารสารฉบับที่แล้ว และในฉบับนี้จะกลับมาเน้นย้ำในปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคมที่มาจากปัจจัยทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมือง จำนวน 7 บทความ ดังนี้

เริ่มต้นด้วยบทความแรกของ Zhao Weihang ที่ได้พยายามนำหลักการเรื่อง “Guanxi” (关系) ที่ในความหมายใกล้เคียงของไทยคือคำว่าเครือข่ายและสายสัมพันธ์ โดยในบทความนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายความสัมพันธ์ดังกล่าวผ่านกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่ยกระดับความสัมพันธ์จากท้องถิ่นไปสู่ความสัมพันธ์ระดับข้ามชาติผ่านกลุ่มสมาคมชาวจีน บทความนี้จึงสะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นทางชาติพันธุ์และการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในระบบเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน

ในบทความวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ชิ้นต่อมาของภิญญาพันธุ์ พจนะลาวัฒน์ และสายชล สัตยานุรักษ์ ในเรื่องบ้านและ (ความ) สวย เป็นบทความที่ศึกษาในเรื่องของสำนึกของชนชั้นกลางต่องานด้านมันทอนศิลป์และงานตกแต่งบ้าน ไม่ใช่เพียงสะท้อนพฤติกรรมของชนชั้นกลางเท่านั้น แต่รวมถึงความรู้ลึกลับนึกคิดของครอบครัวชนชั้นกลางที่ถ่ายทอดออกมาผ่านรูปแบบของการตกแต่งบ้าง ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความหลงใหลในการบริโภคทั้งเชิงวัตถุและสุนทรีย์ ภายใต้ระบบกลไกตลาดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2520-2540

งานวิจัยชิ้นต่อไปของนันท์พล ภาณุไพศาล ได้ศึกษาตัวแสดงอย่างบุคคลกรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้ในการพัฒนาแนวทางเพื่อสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นเพื่อยกระดับการบริหารงานบุคคลภายในมหาวิทยาลัย โดยผลการศึกษาพบว่าบุคคลกรในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์มีความอยากที่จะเรียนรู้ (desire to learn) จึงนำไปสู่เป้าหมายในระดับต่อไปคือทำให้บุคคลกรในมหาวิทยาลัยเข้าสู่ระดับการแสดงบทบาท (enactment) ต่อไป

บทความวิจัยลำดับที่สี่ของวีระศักดิ์ เครือเทพ และไกรวุฒิจิตอำพัน ได้ดำเนินการศึกษาและประเมินโอกาสในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของรัฐ ภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ซึ่งมีกรณีศึกษาเป็นพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ จนค้นพบว่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่มีการเปลี่ยนแปลงไปนั้น (จากเดิมคือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่) ได้สร้างรายได้มากขึ้น จนสามารถเป็นโอกาสสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างความเป็นอิสระและการพึ่งพาตนเองทางการคลังท้องถิ่นต่อไป

ลำดับถัดมาเป็นบทความวิจัยในประเด็นของการศึกษาการเมืองในออนไลน์ในประเด็นเรื่อง “ความเป็นพลเมืองทางการเมือง” ผ่านงานของอัจฉรา รัศยติธรรม ในกรณีศึกษาจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ที่รัฐจากเดิมมองความเป็นพลเมืองผ่านเรื่องของเขตแดนและราชอาณาจักร แต่ในโลกยุคดิจิทัลที่ได้สลายพื้นที่ทั้งกาลและเทศะ ทำให้อำนาจของรัฐที่หายไปนั้น ได้กลับเข้ามาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองอีกครั้งหนึ่งในโลกออนไลน์ผ่านความพยายามที่จะเข้าไปควบคุมผู้ถูกกล่าวหาจากความผิดอาญาในพื้นที่อินเทอร์เน็ต ทำให้การจะศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองอาจต้องกลับมาถกเถียงกันว่าพลเมืองเป็นเรื่องของเขตแดน หรือเรื่องของความคิดทางการเมืองอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงบุคคลกับรัฐให้เข้าหากัน เมื่อผู้อ่านได้อ่านบทความนี้แล้ว ทางวารสารขอแนะนำเอกสารอีกชิ้นเรื่อง “ความเป็นชาติโดยแท้จริง” จากนามปากกาผู้เขียนชื่อ อัศวพาหุ จะช่วยทำให้การสนทนาในประเด็นจากบทความนี้เข้มข้นมากขึ้น

เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องจากบทความในย่อหน้าที่แล้ว จึงนำมาสู่บทความอีกชิ้นของปวงชน อุณจะนำ ที่ได้นำประเด็นเรื่องระบบทุนนิยมที่หัวใจหลักคือการสะสมทุนและการสร้างระบบที่ให้ทุนกับการบริโภคมีการหมุนเวียนตลอดเวลาอันจะนำไปสู่ทุนที่มีมูลค่าสูงขึ้น แต่ในบทความนี้ได้ชี้ให้เห็นได้ว่ามีปรากฏการณ์พิเศษที่บางครั้งสามารถทำให้ระบบทุนนิยมหยุดสะสม/หมุนเวียนทุนในบางช่วงเวลา เช่นกรณีพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ เป็นต้น ที่กลุ่มนายทุนไทยตอบสนองต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวในลักษณะคล้ายกันคือหยุดการเคลื่อนไหวของทุนในระยะเวลานั้น เพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของทุนในระยะยาว

บทความชิ้นสุดท้ายของวันอิษซาน ตูแวลิตะ ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ปาตานี ผ่านการมองประวัติศาสตร์แบบระยะยาว ในการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง ตลอดช่วงระยะเวลา ค.ศ. 1808-1909 ที่นำมาสู่สนธิสัญญาแองโกลสยาม 1909 (อาจุฎเรียกในชื่อสนธิสัญญาอังกฤษ-สยาม พ.ศ. 2452 และในชื่อสัญญากรุงเทพฯ) ค้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงในตลอดศตวรรษจากปาตานีที่เปลี่ยนจากการมีสุลต่านเพียงองค์เดียวไปสู่การแยกเป็นเจ้าเมืองเจ็ดหัวเมืองที่มีความขัดแย้งกันในการเมืองและทรัพยากร จนไปสู่การเข้ามามีอำนาจในลักษณะของจักรวรรดินิยมของสยามต่อพื้นที่ดังกล่าว

จากบทความที่ยกมาทั้งหมดในฉบับนี้ ทำให้เห็นประเด็นทางสังคมที่หลากหลาย ที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ขออาสาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและถกเถียงองค์ความรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการต่อยอดไปสู่สังคมใหม่ที่ยั่งยืนและเป็นธรรมต่อไป

วีระ หวังลัจจะโชค

มิถุนายน 2564